

КАРТА
СВІТУ

Айн Ренд

Чоловік,
якого я купила

З РАНИХ ТВОРІВ

ХАРКІВ
«ФІЛІО»
2015

Не треба було мені про це розповідати. І якщо я все ж таки це зробила, то лише тому, що довго мовчала. Мовчала, переживши такі муки, як жодна інша жінка у світі. А тепер я говорю. Не слід мені було писати це оповідання й розповідати про свою таємницю. Але я маю надію. Одну-єдину й останню надію. В мене майже не лишилося часу. Коли життя помре й попереду вже нічого не чекатиме, хто насмілиться звинуватити тебе за те, що ти скористалася останнім шансом, малесеньким шансом... перед тим, як настане кінець? Тому я й розповідаю свою історію.

Я кохала Генрі. Я й досі його кохаю. Це — єдине, що я знаю і що можу про себе сказати. Це — єдине, чим було моє життя. Немає на землі такої людини, яка б не кохала хоча б раз у житті. Але кохання здатне вийти за будь-які рамки та обмеження. Кохання спроможне вийти поза межі свідомості, поза саму твою душу.

Я ніколи не згадую про те, як ми з ним познайомилися. Це для мене неважливо. Я ніколи не згадую, як і коли покохала його і як збагнула, що він кохає мене. Я знаю одне — два слова були написані на моєму житті: «Генрі Стаффорд».

Він був високий, стрункий і гарний, аж надто гарний. Мав великі амбіції і кожен свій крок спрямовував на їх реалізацію. Носив у душі величезний безмежний смуток і ніколи не завдавав собі клопоту замислитись над ним. Він був надзвичайно витонченим і талановитим чоловіком, яким захоплювалося світське товариство, і який над цим товариством насміхався. Трохи лінкுவатий, дуже скептичний, байдужий до всього. Гордовитий та гоноровий — і поблажливий та іронічний з усіма.

Ясна річ, у нашому містечку Генрі Стаффорд був мішенню й об'єктом сподівань усіх дівчат і самопроголошених «фатальних жінок». Він неприховано фліртував з ними усіма, і через це вони страшенно казилися.

Від свого батька Генрі успадкував великий бізнес. Він керував ним так, щоби мати достатній мінімум грошей і при цьому надто не надриватися. Він ставився до свого бізнесу з такою ж бездоганно ввічливою посмішкою та витонченою байдужістю, з якими він розмовляв з нашими світськими дамами або ж читав той чи інший популярний роман — починаючи з середини.

Якось пан Барнс, старий адвокат і мій приятель, сказав з таким характерним для нього задумливим та відстороненим виразом обличчя: «Який же ж він нестерпний, отой чоловік... Можна позаздрити дівчині, яку він кохає. Але горе тій, з якою він одружиться».

На той час мені міг позаздрити пан Барнс і не лише він один: Генрі Стаффорд кохав мене. Тоді мені було двадцять один, я щойно закінчила один з найкращих університетів і повернулася до свого рідного міста в прекрасний маєток, чиею власницею я стала після смерті моїх батьків. То був великий розкішний будинок з чудовим старим садом — найкращий у всьому місті. У спадок я отримала чималеньку суму грошей, а близьких родичів не мала взагалі. Я вже звикла самотужки керувати своїм життям — спокійно і впевнено.

Якщо я вже почала казати тут правду, то скажу й таке: я була гарна. А ще я була розумна, і я це добре усвідомлювала. Вся громада вважала мене «талановитою дівчиною», «дівчиною з великим майбуттям», хоча водночас мене недолюбливали, бо була я людиною вольовою й рішучою.

Отже, я кохала Генрі Стаффорда. Це було єдине, що я коли-небудь тямилу у своєму житті. Це кохання й було моїм життям. Я знала, що більше ніколи нікого не покохаю, бо просто не зможу. І не змогла. Може, і не слід отак кохати людину. Та коли мені таке скажуть, я не захочу відповідати й не захочу слухати. Я не захочу слухати, бо те кохання було всім моїм життям.

Генрі Стаффорд кохав мене. Кохав серйозно. Це була перша річ у його житті, яку він сприйняв без іронічної посмішки.

— Ніколи не думав, що буду таким безпорадним перед коханням, — якось сказав він. — Я просто не міг уявити, що ти не будеш моєю, Ірен. Я завжди мушу мати те, що бажаю, а це — єдине, що я коли-небудь бажав!

Він цілував мої руки від кінчиків пальців і до плеча... Я ж дивилася на нього і не відчувала нічого іншого — лише його дотик. Я тремтіла від кожного його руху, від його манер, від звуку його голосу. Коли тебе охоплює така пристрасть, вона вже ніколи не відпускає тебе, ніколи — аж до самісінької смерті. Вона палає в тобі навіть тоді, коли все решта вже давно згоріло... Але ж якою щасливою, якою ж щасливою я була!

Краще за все мені пам'ятається один день. То було влітку, і сонця на кущах у моєму саду було так багато, наче води у повінь. Ми каталися на гойдалці, він і я. Обидва у білому, ми стояли з ним по обидва кінці довгої вузької дошки, міцно вчепившись обома руками за вірьовки і несамовито розхитуючи гойдалку з боку в бік. Ми розгойдалися так швидко, що вірьовки жалісно поскрипували, і мені аж дух перехоплювало... Вгору — вниз! Вгору — вниз! Моя спідниця злітала високо над колінами, мов легенький білий прапорець.

— Швидше, швидше, Ірен! — гукав він.

— Вище, вище, Генрі! — відповідала я.

У білій сорочці, розстебнутій на грудях та з рукавами, закованими поверх ліктів, він тримав вірвовки руками, засмаглими на сонці, і штовхав гойдалку легкими, граціозними рухами свого сильного й гнучкого тіла. Його волосся майоріло на вітрі...

Рухаючись із запаморочливою швидкістю на сліпучому сонці, я не відчувала й не бачила поперед себе нічого, окрім чоловіка з летючим у вітрі волоссям.

А потім, не кажучи одне одному ані слова, охоплені одною думкою, ми зістрибнули з гойдалки у найвищій точці її підйому, коли швидкість була найбільшою. Під час падіння ми сильно подерли свої руки й ноги, та нам було байдуже. Я опинилася в його обіймах. Генрі почав цілувати мене з шаленством іще більшим за те, з яким ми носилися в повітрі на гойдалці. Це було вже не вперше, але я цього ніколи не забуду. В його обіймах моя голова запаморочилася, я мало не зомліла. Я вчепилася в його плечі так, що мої нігті продерли йому спину крізь сорочку аж до крові. Я цілувала його губи, цілувала його шию там, де сорочка була розстебнута.

Єдиними словами, які між нами пролунали, були слова, що їх промовив, а радше прошепотів Генрі: «Назавжди... Ірен, скажи мені, скажи, що це — назавжди...»

Наступного дня він не прийшов. Нервово чекала його аж до вечора, але він не прийшов. Не прийшов він і наступного дня. Один молодик, дуже нахабний і дуже незграбний «дамський залицяльник», який безуспішно намагався завоювати хоча б краплину моєї уваги, зайшов до мене того дня і, швидко й безкінечно теревенячи про те і про се, мов радіо, нарешті бовкнув мимохідь: «До речі, Генрі Стаффорд влип у якусь бізнесову халепу... кажуть, що в серйозну».

Упродовж наступних днів я дізналася про ту страшну новину: Генрі збанкрутів. То було насправду жахливе банкрутство: він не лише втратив усе, але ще й заборгував багато грошей багатьом людям. В тій катастрофі не було його провини, незважаючи на те, що він завжди вів свої справи лінькувато й недбало. Просто обставини склалися вкрай несприятливо. Всі про це знали, але все одно ззовні виглядало так, наче в тім була його провина. То був жахливий удар, смертельний удар по його репутації, імені та всьому його майбутньому.

Наше містечко завирувало емоціями. Були люди, які співчували Генрі, але більшість аж підстрибували від злостивої радості. Вони завжди недолюбливали його, попри той захват і обоження, яким вони його оточували, а, можливо, саме через це. «Хотілося б побачити тепер вираз його обличчя», — казали одні. «Ти диви! Оце так!», «Яка ганьба!» — додавали інші.

У мій бік також було кинуте багато злостивих реплік. Мене завжди не любили за те, що саме на мені Генрі зупинив свій вибір. «Не розумію, що він знайшов у тій Ірен Вільмер», — сказала якось Петсі Тіллінс, «найвидатніша» фатальна жінка нашого містечка, підсумовуючи суспільну думку. А пані Г'юз, одна з керманічів нашої громади, дама поважна й респектабельна, але з трьома незаміжніми дочками, сказала мені з чарівливою посмішкою: «Я щиро радію з того, що тобі вчасно вдалося уникнути небезпеки, дитино моя... Я завжди була тієї думки, що той молодик був просто нікчемою». А Петсі Тіллінс, зачувши це, додала крізь хмаринку білої пудри, якою вона швиденько наквацювала свій ніс: «І кого ж ти підчепиш наступного разу, дорогенька?»

Я не надто зважала на все це і не надто ображалася. Я лише намагалася збагнути становище, в якому опинився Генрі, — чи й справді воно було таким серйозним. Одне-єдине речення, мовлене суворим та серйозним бізнесменом, якого я завжди поважала, враз прояснило мені всю жахливу правду. «Генрі — чесна людина», — сказав він одному своєму приятелю, не знаючи, що я все чую. — Але єдиний шляхетний вихід, який у нього залишився, — це застрелитися, і якомога швидше». Ось тоді я все й зрозуміла. Недовго думаючи, я накинула на плечі шаль і хутко подалася до його будинку.

Коли я побачила його, мене пройняв дроз. Я ледь упізнала Генрі. Він сидів за столом з кам'яним обличчям та скляними очима. Одна його рука звисала безпомічно додолу, і я побачила, як легенько посмикувалися її пальці — так легенько-легенько, що я ледь помітила це...

Він не почув, як я зайшла. Я наблизилася до Генрі, стала біля нього навколішки й поклала голову йому на коліна. Він здригнувся. А потім міцно взяв мене за плечі і силоміць підняв.

— Йди додому, Ірен, — сказав він холодним голосом. — Іди і не повертайся.

— Ти... більше не любиш мене, Генрі? — ледь вимовила я.

Коли він відповів мені, у його голосі почулося страждання — а ще злість:

— Між нами вже нічого не може бути... Невже ти не розумієш?

Я все зрозуміла. Але посміхнулася, просто посміхнулася, бо мені стало смішно. Бо в це неможливо було повірити. Між нами стали гроші. Грошам здалося, що вони здатні забрати у мене Генрі! Його — у мене! І я засміялася страхітливим сміхом. Але ж як тут не засміятися, коли в тебе намагаються забрати все твоє життя, твою одну-єдину мету, твоє божество... лише через те, що те божество не має грошей?

Зміст

Передмова.....	3
<i>Розділ I. ДВАДЦЯТИ РОКИ.....</i>	<i>8</i>
Чоловік, якого я купила	8
«Король ночі».....	43
Сенсаційний матеріал.....	57
Супровід.....	100
Її друга кар'єра.....	104
<i>Розділ II. ПЕРША ПОЛОВИНА ТРИДЦЯТИХ .....</i>	<i>141</i>
Червоний пішак.....	141
Ми, живі (неопубліковані уривки).....	214
Ні	216
Кірин Вікінг	220
Ідеал (п'єса)	224
<i>Розділ III. КІНЕЦЬ ТРИДЦЯТИХ.....</i>	<i>314</i>
Подумай добряче (п'єса)	314
«Джерело» (неопубліковані уривки).....	404
Веста Данінг	412
Рорк і Камерон	446
Найпростіша річ у світі	463